

НЕЗАЛЕЖНА МЕДІЙНА РАДА

Висновок № 22

щодо трансляції телеканалом «UA:Суми» випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом»

м. Київ

«18» січня 2018 р.

I. Обставини справи

1. 22 вересня 2017 року до Незалежної медійної ради надійшло звернення від пана Олександра Соколова з проханням про незалежний експертний висновок щодо дотримання телевізійним каналом «UA: Суми» журналістських стандартів, етики в телепередачі «Під прицілом», а саме у випуску «Видавці коммайна»¹.

2. 5 грудня 2017 року Незалежна медійна рада, відповідно до пункту 12 Положення про Незалежну медійну раду, визнала звернення в цій справі прийнятним з огляду на жанр передачі та її показ суспільним мовником, для якого ключовим є дотримання стандартів. Протягом голосування щодо прийнятності член Незалежної медійної ради Зурабі Аласанія заявив про власний конфлікт інтересів у справі.

3. У випуску «Видавці коммайна» передачі журналістських розслідувань «Під прицілом» автори подають матеріал щодо схеми привласнення комунальної нерухомості в Сумах. Відповідно до неї, існує можливість орендувати приміщення з метою поширювати в ньому видавничу продукцію українською мовою. Після цього в разі проведення ремонту та суттєвого покращення приміщення орендарі мають право на його приватизацію. Приватизація одного з таких приміщень була пов'язана з ТОВ «Ікс-Прес». Протягом випуску автори передачі намагаються пов'язати компанію-орендаря з родиною Соколових, у якій пани Олег та Олександр були або є депутатами Сумської міської ради.

II. Регулювання

1. Конституція України

Стаття 34. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

¹ <http://tv.sumy.ua/vydavtsi-kommajna-pid-prytsilom/>

Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати й поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір.

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету й неупередженості правосуддя.

2. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)

Стаття 10. Свобода вираження поглядів

1. Кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування діяльності радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, для захисту репутації чи прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційної інформації або для підтримання авторитету і безсторонності суду.

3. Закон України «Про телебачення і радіомовлення»:

Стаття 59. 1. Телерадіоорганізація зобов'язана:

в) поширювати об'єктивну інформацію.

Стаття 60. 1. Творчий працівник телерадіоорганізації зобов'язаний:

б) перевіряти достовірність одержаної ним інформації;

г) виконувати інші вимоги, які випливають із цього Закону і статуту телерадіоорганізації та укладеного ним з телерадіоорганізацією трудового договору.

4. Кодекс етики українського журналіста²

6. Повага до права громадськості на повну та об'єктивну інформацію про факти та події є найпершим обов'язком журналіста. Журналісти та редактори повинні здійснювати кроки для перевірки автентичності усіх повідомлень, відео- та аудіоматеріалів, отриманих від представників загалу, фрилансерів, прес-служб та інших джерел.

² <http://www.cje.org.ua/ua/code>

9. Факти, судження та припущення мають бути чітко відокремлені одне від одного. Неприпустимим є розповсюдження інформації, що містить упередженість чи необґрунтовані звинувачення.

10. Точки зору опонентів, в тому числі тих, хто став об'єктом журналістської критики, мають бути представлені збалансовано. Так само мають бути подані оцінки незалежних експертів.

III. Оцінка дотримання професійних стандартів діяльності журналіста

1. Розслідувальна журналістика набула розквіту ще до Революції гідності. Та низка реформ, проведених після неї, лише сприяли розвиткові жанру — відкриття реєстрів, краща імплементація законодавства про доступ до публічної інформації, створення суспільного мовника. Власне, саме суспільний мовник, місія якого — надавати суспільству достовірну та збалансовану інформацію, створив після 2014 року багатьом розслідувальним проектам простір для розвитку через вихід до загальнонаціональної телеаудиторії. Завдяки цьому жанр зміг розвиватися та завойовувати нові аудиторії на широкому екрані.

2. Природно, що всі чинники, згадані вище, призвели до створення проектів журналістських розслідувань не лише на загальнонаціональному, а й на регіональному рівні. Подібна локалізація розслідувань дозволила віднаходити випадки корупційних зв'язків і на місцевому рівні, що можна лише вітати. Але від таких проектів також варто вимагати дотримання всіх стандартів інформаційної журналістики, тим паче коли творцем контенту є суспільний мовник та його філії.

3. У рамках аналізу випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом» варто детальніше зупинитися на професійних стандартах достовірності, збалансованості подання інформації, а також відділення фактів від припущень.

4. Стандарту достовірності слід дотримуватися, **щоби кожен факт, наведений у передачі, був перевірений та підтверджений належними джерелами перевірки інформації** (п. 5 висновку щодо трансляції програми «Слідами грантоїдів: спеціальний репортаж» телеканалом «Україна» (№ 16 від 27 червня 2017 року)³; п. 5 висновку щодо трансляції телеканалом NewsOne сюжету про розгляд комітетом із фінансових питань Конгресу США наявності корупції в НБУ (№ 20 від 2 листопада 2017 року)⁴; п. 6 висновку щодо трансляції телеканалом «112» документального фільму «Операція “Паспорт”» (№ 21 від 26 грудня 2017 року)⁵).

Втім, протягом випуску передачі верифікувати низку фактів із даних, представлених під час трансляції, неможливо чи маломожливо. Зокрема, автори передачі стверджують, що Ігоря Сурму, власника ТОВ «Ікс-Прес» (див. 3:25–3:39), пов'язують із Олегом Соколовим, колишнім

³ <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-prohramy-slidamy-hrantojidiv-spetsialnyj-reportazh-na-telekanali-ukrajina/>

⁴ <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-newsone-syuzhetu-pro-rozhlyad-komitetom-z-finansovyh-pytan-konhresu-ssha-nayavnosti-koruptsiji-v-nbu/>

⁵ <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-telekanalom-112-dokumentalnoho-filmu-operatsiya-pasport-2/>

депутатом Сумської міськради. Однак не наведено жодного доказу зв'язків між цими особами. Далі з уст автора передачі лунає: «Хто ж насправді стоїть за ТОВ “Ікс-Прес” і схемою відчуження майна — дивіться далі» (див. 9:56–10:01), — після чого починається відеоряд політичного шляху родини Соколових. Із цього відеоряду напрошується висновок про те, що за ТОВ стоїть саме родина Соколових, однак належних матеріалів на підтвердження цього в сюжеті теж не показано.

5. Важливим є й такий професійний стандарт, як **відділення припущень від тверджень про факти**. У разі, якщо на підтвердження певного факту не вистачає доказової бази, журналісти мають чітко ідентифікувати власне твердження як припущення. На думку Незалежної медійної ради, така ідентифікація була би потрібною для припущень стосовно слідів родини Соколових за схемою з відчуженням комунального майна; втім, цього не було зроблено.

6. Насамкінець, важливим є також і аналіз цього журналістського розслідування на предмет дотримання **стандарту збалансованості подання інформації**. Цей стандарт передбачає **надання слова всім сторонам із конфліктного питання** (п. 6 висновку щодо трансляції програми «Слідами грантоїдів: спеціальний репортаж» телеканалом «Україна» (№ 16 від 27 червня 2017 року);⁶ п. 2 висновку щодо сюжету «Отбор судей в Верховный Суд: кто виноват в срыве процесса» у програмі «Подробности» на телеканалі «Інтер» 13 червня 2017 року (№ 17 від 5 липня 2017 року)⁷). Тим часом розслідувачі, фактично формуючи уявлення про причетність родини Соколових до корупційної схеми, не надали слова представникам родини, а саме панам Олегові чи Олександрові Соколовим, а також не повідомили про відмову Соколових надавати коментарі для сюжету (якщо така мала місце). Хоча пани Соколови як політики та публічні для міста Суми особи мають толерувати ширші межі потенційної критики щодо себе (див. п. 42 рішення Європейського суду з прав людини у справі *Lingens v Austria*)⁸, це не звільняє медіа від **обов'язку при підготовці критичних матеріалів, що є частиною суспільних дебатів із певного питання, дотримуватися професійних стандартів журналістики** (п. 3 висновку щодо сюжету «Отбор судей в Верховный Суд: кто виноват в срыве процесса» у програмі «Подробности» на телеканалі «Інтер» 13 червня 2017 року (№ 17 від 5 липня 2017 року)⁹.

7. З огляду на викладене вище, Незалежна медійна рада вважає, що при трансляції телеканалом «UA: Суми» випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом» було **порушено стандарти достовірності та збалансованості подання інформації, а також відділення фактів від припущень**. Також варто окремо наголосити, що трансляція відповідних сюжетів суспільним мовником та його філіями може породити недовіру до мовника як джерела неупередженої

⁶ <http://mediarada.org.ua/case/translyatsiya-prohramy-slidamy-hrantojidiv-spetsialnyj-reportazh-na-telekanali-ukrajina/>

⁷ <http://mediarada.org.ua/case/syuzhet-otbor-sudej-v-verhovnyij-sud-kto-vynovat-v-sryive-protseassa-u-prohrami-podrobnosti-na-telekanali-inter-13-cherhvnya-2017-roku/>

⁸ <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57523>

⁹ <http://mediarada.org.ua/case/syuzhet-otbor-sudej-v-verhovnyij-sud-kto-vynovat-v-sryive-protseassa-u-prohrami-podrobnosti-na-telekanali-inter-13-cherhvnya-2017-roku/>

інформації, що має слугувати інтересам суспільства та порушувати належним чином проблематику, яка становить публічний інтерес. З огляду на це, Незалежна медійна рада закликає суспільного мовника до ретельного редакційного контролю власних розслідувальних матеріалів та проектів, адже саме завдяки якості таких проектів у ході реформи може сформуватися якісна аудиторія та запит на якісний контент, а також залежить успіх усієї реформи.

IV. Висновки

Незалежна медійна рада вважає, що телеканал «UA: Суми» при трансляції випуску «Видавці коммайна» передачі «Під прицілом» припустився порушень професійних стандартів журналістики, а саме стандартів достовірності та збалансованості подання інформації, а також відділення фактів від припущень, відображених у статті 59 Закону України «Про телебачення і радіомовлення».

Результати голосування: «За» — 10;

«Проти» — 0;

«Утримуюсь» — 0.

Голова Незалежної
медійної ради

Наталія Лигачова

Секретар Незалежної
медійної ради

Ігор Розкладай

Секретар Незалежної
медійної ради

Роман Головенко